

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jaromíra Jirsy jako soudce zpravodaje a soudců Jana Filipa a Jana Musila o ústavní stížnosti **M. K.**, zastoupené JUDr. Milanem Vašíčkem, MBA, advokátem se sídlem v Brně, Lidická 710/57, proti průtahům v řízení vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 11 Ad 1/2018 a proti rozhodnutí Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky ze dne 5. 12. 2017, č. j. VZP-17-04189663-C45J, za účasti **Městského soudu v Praze a Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky** se sídlem v Praze 3, Orlická 2020/4, zastoupené Mgr. Ondřejem Trnkou, advokátem se sídlem v Praze 2, Záhřebská 154/30, jako účastníků řízení, takto:

- I.** Městskému soudu v Praze **se ukládá**, aby nepokračoval v průtazích ve věci vedené u něj pod sp. zn. 11 Ad 1/2018 a v této věci neprodleně jednal a rozhodl.
- II.** Česká republika – Městský soud v Praze **je povinna nahradit** stěžovatelce k rukám jejího zástupce do **tří dnů** od právní moci tohoto nálezu náklady řízení před Ústavním soudem ve výši **12 342 Kč**.
- III.** Ve zbývajících částech se ústavní stížnost **odmítá**.

Odůvodnění:

I. Rámec posuzované věci

1. Stěžovatelka trpí neurodegenerativním onemocněním postihujícím centrální nervový systém – roztroušenou sklerózou. Onemocnění dospělo u stěžovatelky do stádia chronické progresy, což znamená, že příznaky choroby již nevymizí, naopak stupeň neurologického postižení narůstá a choroba postupuje. Stěžovatelka nezvládá chůzi ani stoj, její ruce jsou ochrnuty natolik, že nedokáže ovládat mechanický vozík. Stěžovatelka trpí centrálními (patologickými) bolestmi končetin neuropatického typu, má potíže s vyprazdňováním močového měchýře a střev, svalová síla je snížena a má výraznou poruchu hybnosti. Uvedené skutečnosti znamenají, že stěžovatelka je stížena nevléčitelnou chorobou v progresivním stádiu, v jejímž důsledku trpí a je odkázána na pomoc třetích osob. Stěžovatelka vyzkoušela mnoho léčebných přípravků, jedinou úlevu pro ni však představuje léčebné konopí podávané formou inhalace, které není hrazeno z veřejného zdravotního pojištění.

II. Řízení před Všeobecnou zdravotní pojišťovnou České republiky a Městským soudem v Praze

2. Stěžovatelka podala dne 16. 5. 2016 u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky (dále též „VZP“ nebo „zdravotní pojišťovna“) žádost o úhradu zdravotních služeb podle § 16 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, v účinném znění (dále jen „zákon o veřejném zdravotním pojištění“), kterou se domáhá úhrady léčebného konopí. V žádosti uvedla, že běžné přípravky soudobé medicíny nemají vliv na její zdravotní stav, neposkytují jí úlevu od bolesti a nepřinášejí zpomalení progresu onemocnění či jiný pozitivní efekt, naopak způsobují další potíže (odvápňení kostí, nechutenství aj.). Jedinou úlevu jí přináší inhalace léčebného konopí, což doložila lékařskými zprávami, podle kterých je jedinou vhodnou léčbou právě léčebné konopí. Příjmem stěžovatelky je pouze invalidní důchod, z něhož nelze pokrýt náklady spojené s užíváním léčebného konopí.

3. Dne 5. 10. 2016 vydala VZP rozhodnutí č. j. VZP-16-01580440-C456, kterým stěžovatelčinu žádost zamítla. Rozhodnutím ze dne 3. 1. 2017, č. j. VZP-16-03329682-C456, zamítla VZP i stěžovatelčino odvolání a potvrdila rozhodnutí prvního stupně; v odůvodnění zejména uvedla, že stěžovatelka v období od 1. 7. 2015 do 31. 3. 2016 nečerpalala některé doporučované léčivé přípravky, které jsou v souladu s uznávanými medicínskými postupy (tzv. medicínský standard).

4. Stěžovatelka se bránila správní žalobou u Městského soudu v Praze, který následně rozsudkem ze dne 26. 9. 2017, č. j. 8 Ad 5/2017-74, zrušil rozhodnutí VZP o stěžovatelčině odvolání a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Městský soud zejména dospěl k závěru, že se VZP řádně nevypořádala se dvěma předloženými lékařskými zprávami, z nichž plyne výčet všech léčebných preparátů, které stěžovatelka vyzkoušela a které neměly žádný vliv na její onemocnění. Bez vyhodnocení těchto zpráv nemohla VZP dospět ke kategorickému závěru, že stěžovatelka nevyzkoušela všechny možnosti standardní léčby.

5. Zdravotní pojišťovna pokračovala v řízení a rozhodnutím ze dne 5. 12. 2017, č. j. VZP-17-04189663-C45J, opětovně zamítla stěžovatelčino odvolání a potvrdila rozhodnutí prvního stupně. Zdravotní pojišťovna reagovala na výtky městského soudu tak, že doplnila odůvodnění rozhodnutí zejména o argument, že stěžovatelka mohla k léčbě mj. využít v zahraničí používaný konopný extrakt „Sativex oromucosal spray“ s přesně stanovenou dávkou konopného extraktu, jehož výrobcem je britská společnost GW Pharma a který byl registrován Státním ústavem pro kontrolu léčiv. Jinak VZP setrvala na závěru, že stěžovatelka nevyužila všechny dostupné léčebné prostředky, a proto nelze vyhovět její žádosti o úhradu podle § 16 zákona o veřejném zdravotním pojištění.

6. Proti rozhodnutí VZP se stěžovatelka opětovně brání žalobou u městského soudu, o které doposud nebylo v řízení sp. zn. 11 Ad 1/2018 rozhodnuto.

III. Ústavní stížnost a vyjádření

7. Proti rozhodnutí VZP o odvolání ze dne 5. 12. 2017 se stěžovatelka brání ústavní stížností podanou dne 29. 11. 2018 a navrhuje, aby je Ústavní soud zrušil. Z obsahu stěžovatelčiny argumentace plyne, že brojí rovněž proti dosavadnímu postupu městského soudu a nepřiměřeným průtahům vznikajícím v řízení; namítá porušení ústavně zaručených práv podle čl. 7, 10, 11, 31, 36 a 38 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Stížnost odůvodňuje zejména tím, že se nachází v bezvýhodné situaci, jelikož VZP jasně prohrála spor o bezdůvodně formalistické, ekonomicky nelogické i lidsky absurdní rozhodnutí a zneužívá nedokonalosti systému k pochybné zdržovací taktice. Jediným cílem VZP je prodloužit celý proces, aby stěžovatelka zemřela dříve, než dosáhne vykonatelnosti rozhodnutí. Stěžovatelka již jednou dosáhla zrušení zamítavého rozhodnutí, VZP však kasační rozsudek ignorovala a své stanovisko zopakovala.

8. Běžný člověk by očekával, že snahou VZP bude poskytnout stěžovatelce alespoň úlevu od jejích nejhorších potíží, zvláště za situace, kdy existuje účinný prostředek, který je snadno dostupný a jeho ekonomická náročnost odpovídá zlomku nákladů na tzv. konvenční léčbu. Zdravotní pojišťovna však opakovaně zamítla žádost stěžovatelky o úhradu léčebného konopí a tvrdošijně trvá na formalistickém postupu sériového zkoušení konvenčních preparátů (jejich kombinací), které jsou však násobně dražší a stěžovatelce nepřinášejí žádnou úlevu, naopak jí způsobují další potíže. Stěžovatelka se proti opětovně zamítavému rozhodnutí VZP brání správní žalobou, řízení o ní však žádá svůj čas, který již stěžovatelka nemá. Stěžovatelce je známo, že není jedinou osobou s obdobnými problémy, a proto je nutné v judikatuře stanovit spravedlivé hranice pro aplikaci § 16 zákona o veřejném zdravotním pojištění. Stěžovatelka je přesvědčena, že ústavní stížnost přesahuje její vlastní zájmy a že v řízení o podaném opravném prostředku vznikají značné průtahy, v jejichž důsledku hrozí vážná a neodvratitelná újma v podobě protřepné bolesti a pošlapané lidské důstojnosti. Proto stěžovatelka doufá, že Ústavní soud neodmítne ústavní stížnost vzhledem k § 75 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“); zároveň stěžovatelka požádala o přednostní projednání věci podle § 39 téhož zákona.

9. Zdravotní pojišťovna ve vyjádření k ústavní stížnosti zejména uvedla, že stěžovatelkou navrhovaný léčebný postup není jediným možným, legitimním a efektivním terapeutickým postupem, neboť může být léčena jiným typem přípravků, které jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Stěžovatelka může využít konopný extrakt „Sativex oromuconasal spray“ registrovaný Státním ústavem pro kontrolu léčiv; proto nebyla splněna podmínka podle § 16 zákona o veřejném zdravotním pojištění. K tvrzeným průtahům v řízení před městským soudem VZP nikterak nepřispěla ani nijak neporušila stěžovatelčina ústavně zaručená práva. Podle VZP je ústavní stížnost nepřijatelná, neboť před jejím podáním nebyly vyčerpány všechny prostředky k ochraně práv podle zákona; zároveň nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatelky ve smyslu § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ani nedochází v řízení před městským soudem k průtahům, které by umožňovaly aplikaci výjimky podle § 75 odst. 2 písm. b) zákona o Ústavním soudu. Zdravotní pojišťovna odkázala na usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 12. 2018, sp. zn. III. ÚS 3247/18, které se týkalo podobné věci, a navrhla, aby byla ústavní stížnost odmítnuta, popř. zamítnuta.

10. Městský soud se k obsahu ústavní stížnosti na žádost Ústavního soudu doručenou dne 5. 12. 2018 vyjádřil tak, že věc vyřídí přednostně a ústní jednání nařídil na 5. 3. 2019.

11. Stěžovatelka v replice k vyjádřením účastníků řízení zejména uvedla, že ji k podání ústavní stížnosti přimělo dosavadní jednání VZP, která nerespektovala právní názor vyslovený v kasačním rozsudku městského soudu č. j. 8 Ad 5/2017-74. Stěžovatelka si je vědoma, že nevyčerpala všechny prostředky ochrany, které jí zákon umožňuje před podáním ústavní stížnosti. V důsledku průtahů v řízení jí však vzniká hrozící a neodvratitelná újma v podobě blízké smrti, a proto je ústavní stížnost přípustná. Zdravotní pojišťovnou odkazovaný zahraniční léčebný přípravek Sativex je sice v České republice registrován Státním ústavem pro kontrolu léčiv, není však běžně dovážen. Naproti tomu léčebné konopí je běžně dostupné a bylo indikováno ošetřujícím lékařem jako léčebný přípravek, který stěžovatelce skutečně pomáhá. K postupu městského soudu stěžovatelka zejména uvedla, že nelze hovořit o přednostním projednání věci, byla-li žaloba podána již 4. 1. 2018 a nebylo dosud meritorně rozhodnuto. Je pravdou, že v řízení řešily soudy místní (ne)příslušnost, avšak ode dne 31. 5. 2018 již byl tento procesní problém vyřešen, aniž by soud následně ve věci jakkoli postoupil. Navíc byla otázka místní příslušnosti posuzována již v předcházejícím řízení, a proto si stěžovatelka není jista, zda bylo vůbec nutné ji opět řešit. Podle stěžovatelky je nutné, aby Ústavní soud připustil ústavní stížnost k meritornímu projednání a jakožto nejvyšší autorita českého právního systému vnesl do posuzované problematiky jasný řád, který již nebude možné přehlížet. Nerozhodl-li by Ústavní soud meritorně, pak se stěžovatelka obává, že ani případný úspěch v řízení před městským soudem nebude znamenat nápravu; lze očekávat, že VZP nebude ani nadále respektovat názor správního soudu a opět vydá vadné rozhodnutí s malou obměnou, proti němuž bude nucena stěžovatelka brojit opětovně správní žalobou.

IV. Procesní podmínky

12. Ústavní stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a řádně zastoupenou advokátem podle § 30 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Jelikož stěžovatelka nevyčerpala všechny procesní prostředky, které jí zákon k ochraně jejích práv poskytuje, bylo nutné nejprve zkoumat, zda lze na posuzovanou věc vztáhnout některou z výjimek podle § 75 odst. 2 zákona o Ústavním soudu; v opačném případě by byla ústavní stížnost nepřipustná podle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a jako taková by byla odmítnuta podle § 43 odst. 1 písm. e) téhož zákona. Ústavní soud rozdělil ústavní stížnost na část směřující proti rozhodnutí VZP o zamítnutí žádosti o úhradu léčebného konopí, dále na část brojící proti průtahům v řízení u městského soudu sp. zn. 11 Ad 1/2018 a hodnotil možnou aplikaci výjimek podle § 75 odst. 2 zákona o Ústavním soudu na uvedené dvě části (roviny) stížnosti.

Výjimka podle § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu

13. Výjimka podle § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu stanoví, že Ústavní soud stížnost neodmítne, i když není splněna podmínka podle odst. 1, jestliže stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a byla podána

do jednoho roku ode dne, kdy ke skutečnosti, která je předmětem ústavní stížnosti, došlo. Pod uvedenou výjimku by mohla být teoreticky vztažena část ústavní stížnosti směřující proti rozhodnutí VZP o zamítnutí žádosti o úhradu léčebného konopí, jestliže by svým významem podstatně přesahovala stěžovatelčiny vlastní zájmy a byla-li by včasná.

14. Možnost přijetí jinak nepřipustné ústavní stížnosti za situace, kdy podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele, představuje významnou výjimku ze zásady subsidiarity ústavní stížnosti, kterou je třeba vykládat restriktivně [srov. např. náleze ze dne 13. 3. 1996 sp. zn. II. ÚS 193/94 (N 19/5 SbNU 159)]. Ustanovení § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu míří zejména na situace, kdy existuje významný veřejný zájem na tom, aby ústavní stížnost byla projednána (podrobně viz Filip, J., Höllander, P., Šimíček, V.: Zákon o Ústavním soudu. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 580n.). Z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že citované ustanovení je aplikováno zejména tehdy, nelze-li od dalšího postupu ve věci, a to ani před obecnými soudy, očekávat účinnou ochranu ústavně zaručených práv stěžovatele, a také v případech, kdy je podstatný přesah odůvodněn potřebou zrušení neústavního právního předpisu [srov. usnesení ze dne 6. 1. 1997 sp. zn. III. ÚS 16/96 (U 1/7 SbNU 325), náleze ze dne 22. 9. 1998 sp. zn. Pl. ÚS 1/98 (N 103/12 SbNU 71; 281/1998 Sb.)]. Dále Ústavní soud výjimku používá tehdy, když právní předpis v praxi pravidelně vyvolává výkladové potíže či aplikační nejednotnost [srov. náleze ze dne 29. 11. 1994 sp. zn. I. ÚS 89/94 (N 58/2 SbNU 151)], případně jde-li o věc, jež se týká mnoha obdobných dalších věcí a její řešení by zabránilo dalším soudním sporům [srov. náleze ze dne 24. 4. 1996 sp. zn. I. ÚS 38/95 (N 35/5 SbNU 283)] nebo je pocíťována potřeba zajištění ústavně souladného výkladu právního předpisu, dodržení mezinárodní smlouvy [srov. náleze ze dne 14. 10. 1997 sp. zn. I. ÚS 322/96 (N 127/9 SbNU 161)] či potřeba zajistit respektování nálezů Ústavního soudu [srov. náleze ze dne 25. 2. 1999 sp. zn. III. ÚS 467/98 (N 31/13 SbNU 221)].

15. Na přesah vlastních zájmů stěžovatelky je proto třeba usuzovat toliko z vnějších okolností, neboť ve fázi, kdy Ústavní soud hodnotí přípustnost ústavní stížnosti, nepřísluší mu meritorně řešit důvodnost vznesených ústavněprávních námitek (srov. např. usnesení ze dne 16. 6. 2005 sp. zn. II. ÚS 446/04 nebo usnesení ze dne 12. 4. 2012 sp. zn. IV. ÚS 1671/11, dostupná na <http://nalus.usoud.cz>).

16. Podle Ústavního soudu posuzovaný případ závažnosti výše uvedených (kvalifikovaných) přesahů osobního zájmu stěžovatelky nedosahuje. Stěžovatelka sice poukazuje na další pacienty, kteří mají či budou mít obdobný problém, avšak tato skutečnost sama o sobě neodůvodňuje použití § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu, neboť ostatním osobám mohou obecné soudy poskytnout adekvátní ochranu jejich práv. Předběžné vymezování podmínek použití § 16 zákona o veřejném zdravotním pojištění Ústavním soudem není v posuzované věci namístě; stěžovatelka nedokládá, že by v aplikační praxi nastával častý, široký a ústavně kvalifikovatelný problém s jeho uplatněním. Navíc je hodnocení zákonnosti aplikace předmětného ustanovení značně individuální, neboť je nutné zohlednit specifické okolnosti každé posuzované věci.

17. Městský soud již jednou ochránil stěžovatelčina veřejná subjektivní práva a zrušil zamítavé rozhodnutí VZP. Je to především obecný soud, který je příslušný

k výkladu a aplikaci podústavních právních předpisů a k ochraně práv účastníků řízení. Argument, že VZP nebude ani případný další kasační rozsudek městského soudu respektovat, není přiléhavý; skutečnost, že má Ústavní soud tzv. „větší razítko“ než městský soud, nemůže naplnění stěžovatelčiných obav zcela vyloučit. Především však není úlohou Ústavního soudu, aby přezkoumával „v první soudní instanci“ správní rozhodnutí. Je nepochybně povinností úředních osob rozhodujících v rámci soustavy VZP o žádostech podle § 16 zákona o veřejném zdravotním pojištění, aby s citem pro konkrétní věc respektovaly závazný právní názor obecných soudů, jinak by jednaly v rozporu se zákonem a obecnými zásadami vyjádřenými ve správním řádu. Z toho by pak bylo nutné *ex post* vyvodit patřičné důsledky včetně možné pracovněprávní a trestněprávní odpovědnosti příslušných úředních osob. Nicméně pouhý poukaz na multiplicitu osob dotčených postupem VZP nemůže sám o sobě odůvodnit aplikaci výjimky přípustnosti ústavní stížnosti podle § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Výjimka podle § 75 odst. 2 písm. b) zákona o Ústavním soudu

18. Výjimka podle § 75 odst. písm. b) zákona o Ústavním soudu stanoví, že ústavní stížnost je přípustná, i když není splněna podmínka podle odstavce 1, jestliže v řízení o podaném opravném prostředku dochází ke značným průtahům, z nichž stěžovateli vzniká nebo může vzniknout vážná a neodstranitelná újma. Tato výjimka tedy míří na procesní situaci, kdy již bylo vydáno rozhodnutí, proti němuž byl následně podán opravný prostředek, o kterém dosud nebylo rozhodnuto. Oproti první výjimce se nevyžaduje přesah vlastních zájmů stěžovatelky – naopak je kladen důraz na nebezpečí vzniku citelné a nenapravitelné újmy.

19. Na část ústavní stížnosti směřující proti postupu městského soudu, který vede řízení o stěžovatelčině žalobě proti rozhodnutí VZP déle než jeden rok a od počátku léta 2018, kdy byla vyřešena otázka místní příslušnosti městského soudu (navíc v souvisejícím řízení již řešená), ve věci neproběhlo ústní jednání ani nebylo rozhodnuto věcně, lze podle Ústavního soudu vztáhnout uvedenou výjimku, a to především vzhledem ke zdravotnímu stavu stěžovatelky a hrozící vážné neodstranitelné újmě; proto se ústavní stížností zabýval Ústavní soud meritorně i přednostně.

V. Meritorní posouzení ústavní stížnosti

20. Ústavní soud se důkladně seznámil s částí ústavní stížnosti směřující vůči postupu městského soudu a s vyjádřeními účastníků řízení, shledal přitom, že je tato část ústavní stížnosti opodstatněná; o ústavní stížnosti rozhodl mimo ústní jednání, neboť v intencích § 44 věty první zákona o Ústavním soudu by od něj nebylo možné očekávat další objasnění věci – navíc, věc je naléhavá a urgentní.

21. Úkolem Ústavního soudu je ochrana ústavnosti (čl. 83 Ústavy České republiky), není součástí soustavy obecných soudů a nepřísluší mu do jejich pravomoci zasahovat, postupují-li v souladu s principy hlavy páté Listiny. Ústavní soud se nezabývá porušením běžných práv fyzických nebo právnických osob, neznamená-li

zároveň porušení ústavně zaručeného práva nebo svobody (srovnej např. náleze ze dne 1. 2. 1994, sp. zn. III. ÚS 23/93).

22. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny má každý právo na projednání věci bez zbytečných průtahů, tedy v přiměřené lhůtě. Obdobně podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy platí, že každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.

23. Z judikatury Ústavního soudu (srov. např. náleze ze dne 12. 5. 1999, sp. zn. II. ÚS 445/98, N 73/14 SbNU 117), konformní s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva [např. *Kemmache proti Francii* (1991), *Philis proti Řecku* (1997), *Pélissier a Sassi proti Francii* (1999), *Punzelt proti České republice* (2000), *Bořánková proti České republice* (2003)], vyplývá, že při posuzování „přiměřenosti doby řízení“ je třeba zvažovat okolnosti konkrétního případu, složitost věci, chování účastníků řízení, zejména pak stěžovatele, i korektnost postupu orgánů veřejné moci při projednávání věci.

24. Nepřiměřenou délkou řízení se Ústavní soud mnohokrát zabýval (viz např. nálezy ze dne 5. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 5/96, ze dne 10. 11. 1998, sp. zn. IV. ÚS 358/98, nebo ze dne 16. 1. 2004, sp. zn. I. ÚS 600/03). Časový horizont, v němž se účastníkovi dostává konečného rozhodnutí ve věci, je neoddělitelnou součástí měřítek celkové spravedlnosti řízení. Přijde-li spravedlnost pozdě, je to totéž, jako by byla odmítnuta. Čím je tento časový horizont delší, tím více se rozostřují kontury spravedlnosti jak v očích přímých účastníků řízení, tak i v obecném vnímání veřejností; celkově se tak oslabuje kredibilita státní moci a specificky moci soudní. Nepřiměřená délka řízení se pak proto přímo odráží v důvěře občana ve stát, jeho instituce a v právo, což je základní podmínka pro fungování legitimního demokratického právního státu (k tomu srov. náleze ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. III. ÚS 1094/09). Při posuzování, zda bylo porušeno právo na vyřízení věci v přiměřené lhůtě, není rozhodné, jakými konkrétními osobami vyřizujícími předmětnou agendu jsou průtahy zaviněné.

25. V nyní posuzované věci bylo soudní řízení zahájeno dne 4. 1. 2018; jeho předmětem je zákonnost zamítnutí žádosti o úhradu léčebného konopí podle § 16 zákona o veřejném zdravotním pojištění. Městský soud usnesením ze dne 1. 2. 2018, č. j. 11 Ad 1/2018-29, věc postoupil Krajskému soudu v Plzni podle § 7 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a to zejména s poukazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 6. 2013, č. j. 4 Ads 37/2013 – 41; proti postoupení se stěžovatelka bránila kasační stížností. Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 16. 5. 2018, č. j. 1 As 55/2018-31, zrušil usnesení městského soudu, věc mu vrátil k dalšímu řízení a v odůvodnění jasně uvedl, že místně příslušným k projednání věci je městský soud. Právní moci rozsudek Nejvyššího správního soudu nabyl dne 23. 5. 2018; od té doby se ve věci nekonalo ústní jednání ani nebylo rozhodnuto. Městský soud na výslovnou žádost Ústavního soudu doručenou 5. 12. 2018 uvedl, že věc projedná přednostně a že nařídil ústní jednání na 5. 3. 2019.

26. Ústavní soud považuje ústavní stížnost důvodnou zejména pro celkovou délku soudního řízení, jemuž předcházelo zdlouhavé řízení správní, a postup městského

soudu, který není adekvátní okolnostem posuzované věci. Nelze akceptovat, že stěžovatelka, nacházející se v pokročilém stádiu závažné nemoci bez možnosti úplného vyléčení, objektivně trpící silnými bolestmi, čeká již déle než jeden rok na rozhodnutí, které bezprostředně souvisí s jejím zdravotním stavem a kvalitou jejího života, aniž by bylo v řízení účelně postupováno k meritornímu rozhodnutí. Obecné soudy v řízení sice zkoumaly místní příslušnost, nicméně tato otázka byla vyřešena již na počátku léta 2018, aniž by následně městský soud pokračoval přednostně ve věci, nařídil ústní jednání a urychleně rozhodl – tím bylo porušeno právo stěžovatelky na soudní ochranu a rozhodnutí její věci v přiměřené lhůtě podle čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Podstatný je také dosavadní průběh správního řízení i předcházejícího řízení u správních soudů.

VI. Závěr

27. Ústavní soud uzavírá, že městský soud porušil ústavně chráněné právo stěžovatelky na rozhodnutí soudu v přiměřené lhůtě podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod ve spojení a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť se v řízení sp. zn. 11 Ad 1/2018 dopustil nepřiměřených průtahů tím, že vede řízení déle než rok, od počátku léta 2018, kdy to již bylo možné, nenařídil ve věci jednání ani meritorně nerozhodl, ačkoliv má být posuzované věci s ohledem na její podstatné okolnosti přiznán přednostní režim projednání. Sdělení městského soudu ze dne 14. 12. 2018, že posuzovanou věc vyřídí přednostně a že je ve věci nařízeno jednání na 5. 3. 2019, nemůže shora uvedený závěr o existenci nepřiměřených průtahů změnit. Nařízení jednání po čtvrt roce (sic!) od doručení žádosti Ústavního soudu není dostatečnou reakcí na jeho urgenci a okolnosti posuzované věci (zejména zdravotní stav stěžovatelky a s tím spojená úhrada indikované léčby tisíci silné bolesti).

28. Vzhledem k výše uvedenému Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu částečně vyhověl ústavní stížnosti, neboť v řízení vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 11 Ad 1/2018 jsou nepřiměřené průtahy, čímž byly porušeny čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Proto podle § 82 odst. 3 písm. b) zákona o Ústavním soudu uložil městskému soudu, aby nepokračoval v průtazích v řízení výše uvedené spisové značky, aby neprodleně jednal (v rádech dnů a nikoliv měsíců), v řízení postupoval koncentrovaně a vydal meritorní rozhodnutí.

29. Náklady řízení před Ústavním soudem si hradí každý účastník či vedlejší účastník zásadně sám (§ 62 odst. 3 zákona o Ústavním soudu). Podle § 62 odst. 4 téhož zákona může Ústavní soud v odůvodněných případech podle výsledku řízení uložit některému účastníkovi, aby zcela nebo zčásti nahradil jinému účastníkovi jeho náklady řízení. Stěžovatelka navrhla, aby jí byla přiznána náhrada nákladů řízení před Ústavním soudem. Jelikož je městský soud objektivně odpovědný za průtahy v řízení, se kterými jsou spojeny i náklady za zastoupení stěžovatelky v řízení o ústavní stížnosti, ve kterém byla úspěšná, a vzhledem k jejím osobním a majetkovým poměrům, Ústavní soud uložil městskému soudu, aby zaplatil stěžovatelce na náhradě nákladů řízení 12 342 Kč (3x 3100 Kč, 3x 300 Kč a DPH) podle § 9 odst. 4 písm. e) ve spojení s § 11 odst. 1 písm. a), d) a § 13 odst. 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb.,

o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, a § 23a zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

30. Ve zbývající části je ústavní stížnost směřující vůči rozhodnutí VZP nepřípustná podle § 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu pro nevyčerpání všech prostředků, které zákon k ochraně práv poskytuje. Výjimku podle § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu v projednávané věci Ústavní soud neaplikoval, neboť neshledal přesah vlastních zájmů stěžovatelky.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 29. ledna 2019

Jaromír Jirsa
předseda senátu